

Naslov: Sporazum o slobodnoj trgovini između Srbije i Kine: implikacije za robnu razmenu, konkurentnost i strateško pozicioniranje Srbije

Autor: dr Jelena Vasić

Rezime

Zaključivanjem Sporazuma o slobodnoj trgovini (FTA) sa Narodnom Republikom Kinom, Republika Srbija je dodatno produbila svoje ekonomske odnose sa jednim od vodećih globalnih trgovinskih partnera. Iako Kina već duže vreme predstavlja jedan od glavnih izvora uvoza za Srbiju, izvoz Srbije na kinesko tržište i dalje je relativno ograničen i koncentrisan u uskom spektru proizvoda niske dodate vrednosti. Ovakva asimetrična struktura trgovinske razmene rezultirala je trajnim trgovinskim deficitom, koji predstavlja važnu polaznu osnovu za sagledavanje potencijalnih ekonomskih implikacija ovog sporazuma.

Ovo istraživanje (policy brief) analizira očekivani uticaj Sporazuma o slobodnoj trgovini na obim i strukturu robne razmene između Srbije i Kine, konkurentnost srpske privrede, kao i održivost bilateralnih trgovinskih odnosa. Analiza ukazuje na to da će efekti sporazuma u kratkom roku biti izraženiji na strani uvoza. Nasuprot tome, ostvarivanje koristi na strani izvoza zavisice od koordinisane institucionalne podrške, ciljanih mera za promociju izvoza, kao i kapaciteta domaćih kompanija da efikasno iskoriste preferencijalni pristup tržištu, posebno u sektorima sa višom dodatom vrednošću.

U kontekstu procesa pristupanja Srbije Evropskoj uniji, dodatni izazov predstavlja obezbeđivanje usklađenosti trgovinske politike sa pravilima i praksom EU. Bez ciljane industrijske i izvozne politike, postoji rizik da efekti Sporazuma ostanu asimetrični. Stoga će jačanje izvozne baze, diversifikacija proizvoda i unapređenje integracije u kineske i globalne lance vrednosti biti od ključnog značaja za postizanje uravnoteženijih ishoda.

Pregled partnerstva između Srbije i Kine

Evropska industrija suočava se sa sve većim pritiscima usled konkurencije iz Kine i promena u trgovinskoj politici Sjedinjenih Američkih Država, u kontekstu rekordnog trgovinskog deficita EU sa Kinom, koji je u 2024. godini iznosio 305,8 milijardi evra. Ovi trendovi dodatno su pojačali zabrinutost EU u vezi sa strukturnim trgovinskim neravnotežama, subvencionisanom proizvodnjom i viškovima kapaciteta, ograničenim principom reciprociteta u pristupu tržištu, kao i prekomernom zavisnosti u trgovini, što je dovelo do strateškog zaokreta ka pristupu smanjenja rizika, umesto potpunog razdvajanja.

Ovi trendovi imaju direktne implikacije za Srbiju i region Zapadnog Balkana. **Snažne trgovinske i investicione veze Srbije sa Kinom, u kombinaciji sa visokom zavisnosti od uvoza industrijskih i intermedijarnih dobara, povećavaju njenu izloženost potencijalnim promenama u trgovinskim odnosima između EU i Kine, uključujući i primenu instrumenata trgovinske zaštite.** U poređenju sa drugim ekonomijama Zapadnog Balkana, Srbija zauzima izraženije izloženu poziciju, imajući u vidu obim njene ekonomske saradnje sa Kinom. U okviru CEFTA regiona, Kina je u 2024. godini bila najveći uvozni partner, sa udelom od 11,2% u ukupnom uvozu (10,9 milijardi evra), pri čemu dominiraju mašine, transportna oprema i ostali industrijski proizvodi. Na strani izvoza, Kina je zauzimala šesto mesto, sa

vrednošću od 2,0 milijarde evra (3,5% ukupnog izvoza), pri čemu je izvoz pretežno koncentrisan u sirovinama i proizvodima niže dodate vrednosti.¹

Bilateralni trgovinski odnosi između Srbije i Kine karakterišu se strukturnom asimetrijom, pri čemu na uveznoj strani dominiraju industrijski i finalni proizvodi, dok je izvoz koncentrisan u sirovinama i proizvodima niže dodate vrednosti. Istovremeno, potencijalna promena strategije Kine ka snažnijem investicionom prisustvu u Evropi može otvoriti prostor za unapređenje industrijske saradnje, transfer tehnologija i dublju integraciju u evropske lance vrednosti. Ključni izazov za ekonomsku politiku Srbije ogleda se u strateškom pozicioniranju između Evropske unije i Kine, na način koji će ublažiti rizike proistekle iz trajnih trgovinskih neravnoteža, uz istovremeno korišćenje investicionih tokova za jačanje domaće industrijske baze i dugoročne konkurentnosti.

Makroekonomski okvir Srbije i Kine: razlike u obimu, sličnosti u otvorenosti

Uporedna analiza makroekonomskih pokazatelja ukazuje na to da Srbija i Kina funkcionišu u okviru značajno različitih ekonomskih razmera, uz određene strukturne sličnosti koje su relevantne za razumevanje njihovih trgovinskih odnosa. Kina, sa oko 1,4 milijarde stanovnika, predstavlja jednu od najvećih svetskih ekonomija, dok je Srbija, sa 6,6 miliona stanovnika, mala i otvorena ekonomija. Ova razlika jasno se ogleda u ukupnoj veličini privrede: bruto domaći proizvod Kine iznosi 16.317 milijardi evra, u poređenju sa 69,5 milijardi evra u Srbiji. Posmatrano po glavi stanovnika, nivoi dohotka su bliži, sa BDP-om po stanovniku od 11.560 evra u Kini i 10.510 evra u Srbiji.²

Trendovi rasta ukazuju na različite faze razvoja. U 2024. godini, Kina je zabeležila realni rast BDP-a od 5%, dok je Srbija ostvarila rast od 3,9%. U srednjem roku očekuje se da Kina zadrži stabilne stope rasta, uz podršku reformama usmerenim na jačanje domaće potrošnje, dok se za Srbiju projektuje postepeno ubrzanje privrednog rasta.

Pokazatelji tržišta rada dodatno oblikuju konkurentnost i ekonomsku strukturu. Kina beleži višu stopu zaposlenosti i nižu stopu nezaposlenosti u odnosu na Srbiju, što utiče na nivo troškova rada, obrasce proizvodnje i pozicioniranje u globalnim lancima vrednosti.

Podaci o trgovini dodatno potvrđuju neravnotežu između dve ekonomije. Srbija beleži značajan deficit u robnoj razmeni, dok Kina ostvaruje veliki suficit, što odražava njenu ulogu vodećeg izvoznika industrijskih proizvoda. Nasuprot tome, Srbija ostvaruje suficit u razmeni usluga, dok Kina beleži deficit, što ukazuje na različite razvojne modele. Obe ekonomije karakteriše visok stepen otvorenosti ka međunarodnoj trgovini.³

Ukupno posmatrano, ekonomski odnosi između Srbije i Kine odvijaju se između male, uvezno zavisne ekonomije i velike, izvezno orijentisane industrijske sile. Ova strukturna neravnoteža ključna je za

¹ Izvor: CEFTA <https://transparency.cefta.int/TradeStatistics/TradeInGoods>

² Izvor: National statistical offices, IMF, World Bank.

³ Srbija beleži deficit u robnoj razmeni sa svetom u vrednosti 8,2 milijarde evra, dok Kina ostvaruje suficit od 767 milijardi evra, čime se potvrđuje njena uloga globalnog izvoznog centra. Nasuprot tome, Srbija ostvaruje suficit u razmeni usluga (3,0 milijarde evra), dok Kina beleži deficit (–39 milijardi evra). Ovi podaci odražavaju različite razvojne modele: Srbija se sve više oslanja na izvoz usluga zasnovanih na znanju, dok je kineska ekonomija i dalje dominantno orijentisana na robnu razmenu. Uprkos ovim razlikama, obe ekonomije karakteriše visok stepen otvorenosti, pri čemu udeo trgovine u BDP-u iznosi 127,5% u Srbiji i 132,4% u Kini.

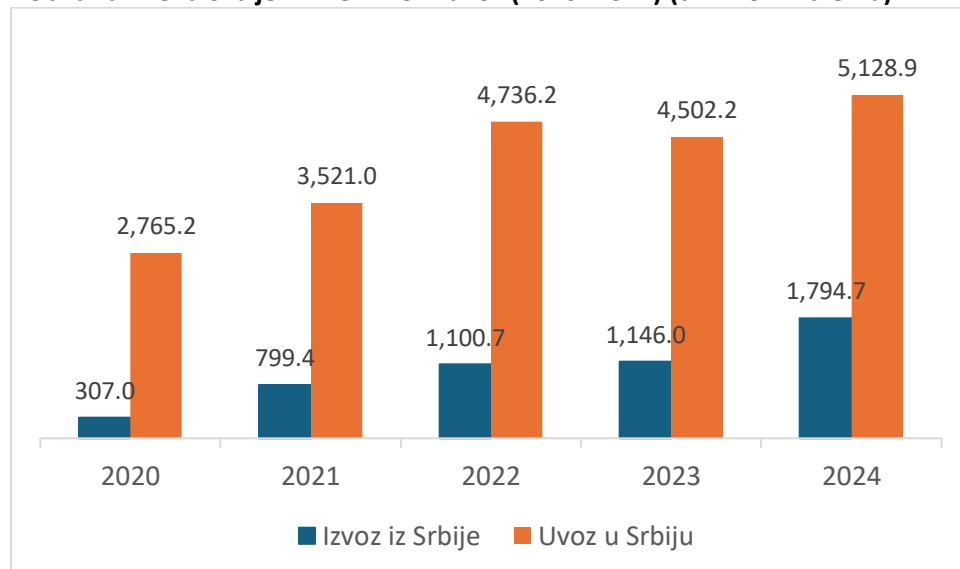
razumevanje efekata Sporazuma o slobodnoj trgovini, s obzirom na to da liberalizacija trgovine ne utiče na partnere različite veličine i ekonomske strukture na isti način.

Robna razmena: prisustvo i uticaj Kine

Pregovori o Sporazumu o slobodnoj trgovini vođeni su u složenom institucionalnom i ekonomskom kontekstu, obeleženom značajnim razlikama u početnim pozicijama dve strane. U ranoj fazi pregovora, kineska strana je predložila kratak tranzicioni period i visok nivo liberalizacije, prema kojem bi 94% tarifnih linija bilo liberalizovano u roku od pet godina, uz dodatnih 1% u desetoj godini primene, dok bi 5% tarifnih linija bilo trajno izuzeto iz liberalizacije. Ovaj predlog nije prihvaćen od strane Srbije.

Konačni sporazum predvideo je maksimalni tranzicioni period od 15 godina, pri čemu bi čak 90% tarifnih linija bilo liberalizovano tek u završnoj, petnaestoj godini primene Sporazuma. Istovremeno, dogovoreno je da 10% tarifnih linija bude trajno izuzeto iz procesa liberalizacije. Ovakav aranžman omogućio je dodatno vreme domaćim proizvođačima da se prilagode konkurenciji iz Kine, naročito u osetljivim sektorima.

Robna razmena Srbije i Kine: izvoz i uvoz (2020–2024) (u milionima evra)

Izvor: RZS.

Prilikom definisanja liste proizvoda obuhvaćenih liberalizacijom, Srbija je primenila sveobuhvatan skup kriterijuma, uključujući nivo tarifne zaštite, otkrivene komparativne prednosti, sektorski značaj za privredu, input poslovne zajednice, aspekte zaposlenosti i socijalne implikacije, fiskalne efekte, kao i stepen integrisanosti sektora u globalne lance vrednosti.

Analiza je inicijalno bila fokusirana na nivoe tarifne zaštite. Imajući u vidu da je za 3.251 tarifnu liniju već važila stopa carine od 0% ili 1%, pažnja je usmerena na približno 7.000 tarifnih linija sa višim nivoima zaštite. Dok su prethodni trgovinski sporazumi Srbije u pravilu podrazumevali neposrednu liberalizaciju proizvoda sa carinskim stopama ispod 5%, u okviru Sporazuma sa Kinom primenjen je oprezniji pristup, uvažavajući zabrinutosti domaće industrije.

Kao rezultat, Sporazum je uspostavio diferenciran okvir liberalizacije, sa prioritetom zaštite osetljivih industrijskih sektora, uz istovremeno omogućavanje jeftinijeg uvoza sirovina i intermedijarnih dobara od značaja za industrijski razvoj. Liberalizacija je obuhvatila i sektore sa ograničenom ili nepostojećom domaćom proizvodnjom, čime se doprinosi snižavanju cena za potrošače, dok su najduži tranzicioni periodi i trajna izuzeća rezervisani za sektore najizloženije konkurentskom pritisku iz Kine.

Sporazum o slobodnoj trgovini između Srbije i Kine primarno je fokusiran na liberalizaciju robne razmene. Iako ne obuhvata trgovinu uslugama, javne nabavke niti digitalnu ekonomiju, sadrži razvojnu klauzulu koja omogućava njegovo buduće proširenje, uz saglasnost obe strane.

Sušтина Sporazuma odnosi se na robnu razmenu i obuhvata tarifne rasporede, pravila o poreklu robe, tehničke propise, sanitarne i fitosanitarne mere (SPS), kao i instrumente trgovinske zaštite. U praksi, iako smanjenje ili ukidanje carina može unaprediti cenovnu konkurentnost srpskog izvoza, stvarni efekti zavise od sposobnosti domaćih kompanija da ispune kineske standarde kvaliteta, sertifikacije i kontrolne zahteve. Ovo predstavlja ključno ograničenje za većinu malih i srednjih preduzeća.

Sporazum se oslanja na postojeća pravila Svetske trgovinske organizacije u oblasti zaštite prava intelektualne svojine (TRIPS), što je od posebnog značaja za izvoz brendiranih proizvoda i proizvoda viših faza prerade. Međutim, bez jačanja domaćih kapaciteta za zaštitu i komercijalizaciju intelektualne svojine, efekti ovih odredbi ostaju ograničeni.

Institucionalni mehanizmi, uključujući Zajednički komitet i procedure za rešavanje sporova u skladu sa pravilima Svetske trgovinske organizacije, obezbeđuju okvir za praćenje i tumačenje Sporazuma. U celini, Sporazum uspostavlja povoljniji pravni okvir, ali sam po sebi ne menja strukturu trgovinske razmene između Srbije i Kine. Bez aktivne politike podrške izvozu, unapređenja standarda i strateškog usmerenja ka proizvodima više dodate vrednosti, potencijalne koristi Sporazuma mogu ostati ograničene.

Struktura i dinamika uvoza Srbije iz Kine

Kina predstavlja jednog od glavnih izvora uvoza za Srbiju i u 2024. godini zauzela je prvo mesto među uvoznim partnerima Srbije prema vrednosti uvoza.⁴ U periodu od 2020. do 2024. godine, uvoz iz Kine povećan je sa 2,8 milijardi evra na više od 5,1 milijardu evra.⁵ Struktura uvoza je izrazito koncentrisana na industrijske proizvode, koji čine približno 99% ukupnog uvoza, što ukazuje na snažnu zavisnost od kineske industrijske robe, dok uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ostaje marginalan (0,6%–1,3%).

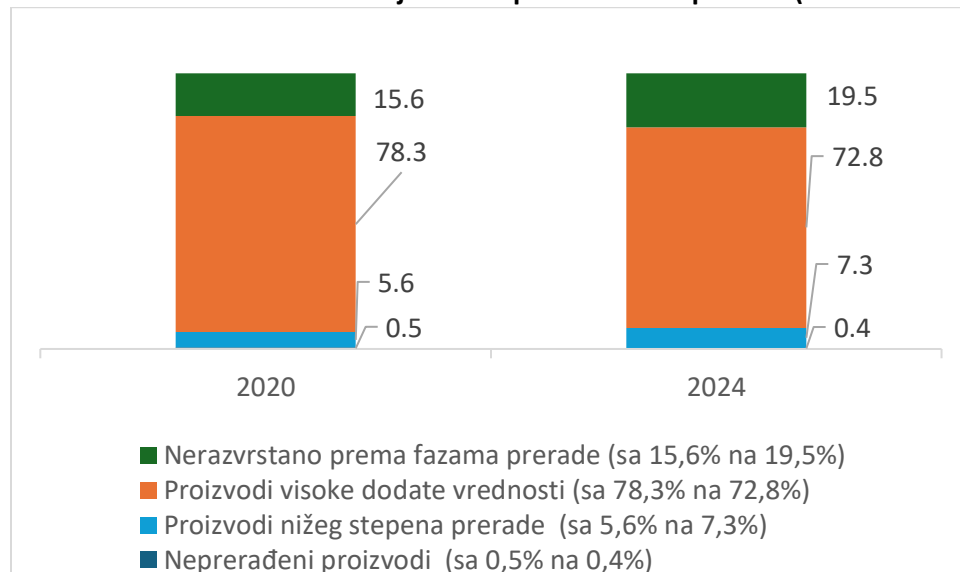
Uvoz je dominantno koncentrisan u sektore telekomunikacione opreme, elektronike, mašina, industrijske opreme i robe široke potrošnje. Srbija je u Sporazum o slobodnoj trgovini sa Kinom ušla sa već postojećim trgovinskim deficitom i izraženom strukturnom asimetrijom u bilateralnoj razmeni. Početne procene ukazivale su da prva godina primene neće dovesti do naglog rasta uvoza, imajući u vidu da je značajan deo liberalizovanih tarifnih linija i ranije bio obuhvaćen niskim nivoima tarifne zaštite. Početna faza liberalizacije

⁴ Od ukupno 226 tržišta. Izvor: RZS, podaci o spoljnotrgovinskoj robnoj razmeni.

⁵ Izvor: RZS, podaci o spoljnotrgovinskoj robnoj razmeni.

obuhvatila je 39% vrednosti uvoza, čime je smanjen rizik od neposrednih poremećaja u trgovini, dok niže cene robe široke potrošnje mogu generisati kratkoročne koristi za potrošače.

Grafikon: Struktura uvoza u Srbiju iz Kine prema fazama prerade (2020. u odnosu na 2024.), u %

Izvor: RZS.

Uvoz je koncentrisan u ograničenom broju visoko prerađenih grupa proizvoda, naročito u električnim mašinama, mehaničkoj opremi, metalnim proizvodima, plastici, vozilima i njihovim delovima, kao i nameštaju. Ovakva struktura odražava snažnu povezanost između kineske industrijske ponude i sektora infrastrukture, prerađivačke industrije i finalne potrošnje u Srbiji.

Najizraženija strukturalna neravnoteža uočava se u segmentu proizvoda visoke dodate vrednosti, gde je izvoz Srbije zanemarljiv, dok je uvoz visok i u porastu. Kao rezultat, Srbija se pretežno pozicionira kao neto uvoznik tehnologije i industrijskih inputa. Bez paralelnog rasta izvoza proizvoda više dodate vrednosti, postoji rizik od daljeg produblivanja trgovinskog deficita, povećanja tehnološke zavisnosti i ograničenog napredovanja u lancima vrednosti. Domaći proizvođači, posebno mala i srednja preduzeća, suočavaju se sa poteškoćama u konkurisanju u pogledu cene, obima proizvodnje i kontinuiteta snabdevanja.

Struktura i dinamika izvoza Srbije u Kinu

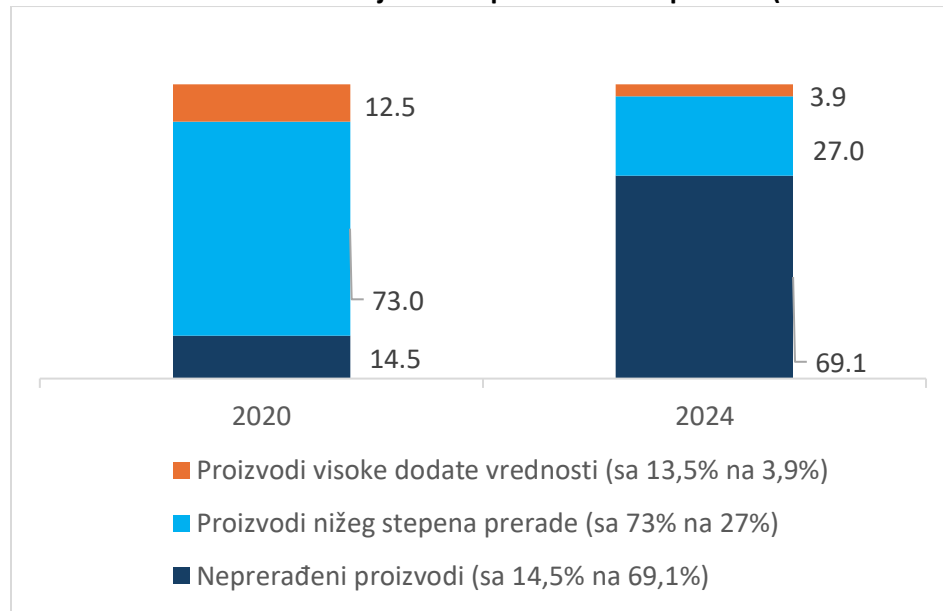
Struktura robne razmene ukazuje na visoku koncentraciju izvoza Srbije u Kinu u ograničenom broju proizvodnih grupa, pretežno u mineralnim sirovinama, dok udeo proizvoda višeg stepena prerade ostaje ograničen. U 2024. godini, Kina je zauzimala treće mesto među izvoznim tržištima Srbije prema vrednosti izvoza, koji je iznosio 1,8 milijardi evra.⁶

Izvoz Srbije u Kinu karakteriše visoka koncentracija na mali broj proizvoda, pre svega rude, bakar i poluproizvode niže dodate vrednosti, pri čemu ga realizuje ograničen broj izvoznika. U periodu od 2020. do 2024. godine, izvoz je povećan sa 329 miliona evra na približno 1,8 milijardi evra, pri čemu industrijske sirovine čine više od 95% ukupnog izvoza. Udeo ruda i bakra u industrijskom izvozu značajno je porastao,

⁶ Od ukupno 188 tržišta. Izvor: RZS.

dok je izvoz ostalih industrijskih proizvoda opao. Ovakva struktura potvrđuje ulogu Srbije kao dobavljača sirovina, ali istovremeno povećava izloženost cenovnoj volatilnosti i tržišnim rizicima, te ograničava dugoročni rast izvoza zasnovan na proizvodima više dodate vrednosti.

Grafikon: Struktura izvoza Srbije u Kinu prema fazama prerade (2020. u odnosu na 2024.), u %

Izvor: RZS.

Ključni razvojni izazov ogleda se u ograničenom učešću proizvoda srednjeg i visokog stepena prerade u izvozu na kinesko tržište. Iako liberalizacija trgovine u okviru Sporazuma može doprineti rastu izvoza, malo je verovatno da će dovesti do strukturnog unapređenja izvoznog profila Srbije bez aktivne industrijske politike, jačanja domaćih proizvodnih i tehnoloških kapaciteta, kao i ciljanih mera podrške sektorima sa višom dodatom vrednosti.

Sa stanovišta izvoznog potencijala, najveće koristi od Sporazuma očekuju se u prehrambenoj industriji, naročito u sektoru mesnih proizvoda, pića i konditorskih proizvoda, koji dobijaju unapređen pristup kineskom tržištu. Dodatni potencijal za rast postoji u pojedinim segmentima elektro-metalske drvoprerađivačke i hemijske industrije, kao i u proizvodnji auto delova, deterdženata, hrane za kućne ljubimce i metalnih proizvoda. Izraženiji efekti na strani izvoza očekuju se nakon pet godina primene Sporazuma, kada će oko 76% kineskog tržišta biti liberalizovano za proizvode iz Srbije.

U dugom roku, maksimiziranje razvojnih efekata trgovinske saradnje sa Kinom zahteva strateško preusmeravanje izvoznog modela Srbije, uz snažniju institucionalnu podršku izvoznicima, posebno u oblastima sertifikacije, usklađenosti sa tehničkim i SPS standardima, kao i ciljane promocije i sistematskog prelaska ka proizvodima više dodate vrednosti.

Koji su efekti Sporazuma o slobodnoj trgovini?

Efekti Sporazuma o slobodnoj trgovini zavise od strateškog pristupa Srbije i načina na koji se trgovinski potencijal integriše u šire razvojne strategije, naročito industrijsku politiku. U odsustvu aktivne politike promocije izvoza, koristi od Sporazuma verovatno će biti asimetrične, s obzirom na to da kratkoročni efekti

pretežno idu u prilog uvozu, dok su koristi na strani izvoza dugoročnije i neizvesnije. Ova asimetrija dodatno je pojačana visokim trgovinskim deficitom Srbije.

Izvozni potencijal koncentrisan je u ciljnim sektorima i specifičnim aktivnostima, a ne u masovnom ili obimnom izvozu. Analiza trgovinskih tokova ukazuje na to da su početni efekti Sporazuma pretežno koncentrisani na strani uvoza, dok ostvarivanje pozitivnih efekata zavisi od dodatnih strukturnih i institucionalnih uslova.

U kratkom roku (tokom prve do treće godine nakon stupanja na snagu Sporazuma i smanjenja carina), ukidanje tarifa povećava konkurentnost kineske robe na domaćem tržištu, što dovodi do rasta uvoza, posebno industrijskih i finalnih proizvoda. Konkurentski pritisci naročito su izraženi u lakoj industriji, elektronicima i komponentama namenjenim finalnoj potrošnji, gde kineski proizvođači imaju prednost zahvaljujući ekonomiji obima, tehnološkim prednostima i cenovnoj konkurentnosti, što predstavlja izazov za domaće proizvođače u pogledu tržišnog učešća, profitnih marži i zaposlenosti.

Uvoz iz Kine i dalje je dominantno koncentrisan u industrijske i finalne proizvode, naročito električnu opremu, mašine i metalne proizvode, što potvrđuje visok stepen uvozne zavisnosti u sektorima ključnim za industrijski razvoj. Istovremeno, ovakva struktura ukazuje i na potencijalne mogućnosti za dugoročnu supstituciju uvoza kroz investicije i tehnološko unapređenje domaćih industrijskih kapaciteta.

U srednjem roku (tri do sedam godina nakon stupanja na snagu Sporazuma), mogu se pojaviti mogućnosti za povećanje izvoza Srbije na kinesko tržište, iako ovi efekti nisu automatski niti ravnomerno raspoređeni. Najveći izvozni potencijal postoji u poljoprivredno-prehrambenim proizvodima, metalurgiji i proizvodima sa zaštićenim geografskim poreklom, gde Srbija ima komparativne prednosti. Međutim, realizacija ovog potencijala zahteva stabilne i dovoljne proizvodne kapacitete, jačanje prerađivačkih kapaciteta, kao i unapređenje veza između primarne proizvodnje i finalne prerade.

Pored proizvodnih kapaciteta, od presudnog značaja su i logistička podrška, adekvatna sertifikacija, kao i institucionalna podrška izvoznima. Složenost kineskog regulatornog okvira, uključujući zahteve u oblasti bezbednosti hrane, standarde kvaliteta i procedure pristupa tržištu, zahteva koordinisanu podršku javnih institucija, razvoj usluga podrške izvozu, kao i aktivno uključivanje privrednih komora i razvojnih agencija. U tom smislu, učešće na međunarodnim sajmovima, ciljane promotivne aktivnosti i poslovne misije predstavljaju važne kanale za pozicioniranje domaćih proizvoda, uspostavljanje poslovnih kontakata i povećanje vidljivosti na kineskom tržištu.

PREPORUKE ZA JAVNE POLITIKE

Sa ciljem unapređenja efektivnosti trgovinskih odnosa sa Kinom u okviru Sporazuma o slobodnoj trgovini, mere javnih politika treba da budu usmerene na diversifikaciju izvoza, unapređenje pristupa tržištu i jačanje koordinacije između trgovinske, industrijske i investicione politike. Srbija bi trebalo da usvoji koordinisan i strateški pristup koji integriše trgovinsku politiku sa industrijskom, investicionom i politikom promocije izvoza, kako bi se ublažili asimetrični kratkoročni efekti. Naredne preporuke definišu prioritete aktivnosti za donosiocima odluka i institucije za podršku poslovanju.

Unapređenje koordinacije između trgovinske i industrijske politike

(Vlada Republike Srbije, ministarstva nadležna za privredu i trgovinu, institucije za podršku poslovanju, nacionalne agencije)

- Uspostaviti strukturisan i sistematičan mehanizam za praćenje uvoza iz Kine, sa ciljem identifikacije proizvoda i sektora sa realnim potencijalom za domaću proizvodnju i postepenu supstituciju uvoza.
- Unaprediti usklađenost između obaveza iz oblasti liberalizacije trgovine i instrumenata industrijske politike, uz davanje prioriteta investicijama, transferu tehnologije i merama za povećanje produktivnosti koje doprinose rastu domaće dodate vrednosti, umesto isključivog fokusa na povećanje obima trgovine.
- Usmeriti industrijsku podršku ka sektorima izloženim konkurentskom pritisku, u kojima unapređenje i tehnološka modernizacija mogu povećati otpornost i konkurentnost.

Promocija diversifikacije izvoza i unapređenje pristupa tržištu

(Ministarstva nadležna za privredu, poljoprivredu i trgovinu; agencije za promociju izvoza i investicija; regulatorna tela)

- Podržati diversifikaciju izvoza ka kineskom tržištu, posebno u segmentu industrijskih i poljoprivredno-prehrambenih proizvoda sa višom dodatom vrednošću i identifikovanim komparativnim prednostima.
- Razviti detaljno sektorsko mapiranje izvoznog potencijala, u cilju identifikacije realnih izvoznih niša i usmeravanja mera javnih politika.
- Ojačati institucionalne kapacitete u oblasti sertifikacije, tehničke usklađenosti i SPS zahteva, kako bi se smanjile nekarinske barijere i olakšao pristup tržištu.

Unapređenje poslovne podrške i spremnosti izvoznika

(privredne komore, organizacije za promociju izvoza, razvojne agencije)

- Proširiti savetodavne, edukativne i informativne usluge za izvoznike, sa fokusom na regulatorne zahteve kineskog tržišta, standarde kvaliteta, procedure sertifikacije i poslovne prakse.
- Podržati ciljane B2B platforme, sektorske sajmove i poslovne misije ka Kini, uz obezbeđivanje snažnog učešća malih i srednjih preduzeća.
- Obezbediti prilagođenu podršku za prilagođavanje MSP kroz finansijske instrumente, tehničku pomoć i mehanizme podele rizika, kako bi se olakšala adaptacija na pojačane konkurentske pritiske usled liberalizacije trgovine.

Obezbeđenje sistematskog praćenja primene Sporazuma o slobodnoj trgovini

(Vlada Republike Srbije, ministarstva nadležna za trgovinu i privredu, istraživački instituti, analitička tela)

- Uvesti redovne (po mogućstvu kvartalne) analize trgovinskih tokova u okviru Sporazuma, u cilju identifikacije ranih strukturnih promena, sektorskih efekata i potencijalnih rizika.
- Rezultate praćenja koristiti kao osnov za pravovremeno prilagođavanje javnih politika, uključujući i eventualnu primenu instrumenata prilagođavanja kada je to opravdano.

Jačanje investicionih veza i integracije u lance vrednosti

(Vlada Republike Srbije, agencije za promociju izvoza i investicija, privredne komore, kineski investitori)

- Podsticati snažnije povezivanje kineskih investitora koji posluju u Srbiji sa domaćim dobavljačima, u cilju povećanja domaće dodate vrednosti i olakšavanja transfera tehnologije.
- Uskladiti podsticaje za investicije sa ciljevima industrijskog unapređenja, uz davanje prioriteta aktivnostima više dodate vrednosti i integraciji u regionalne, evropske i globalne lance vrednosti, umesto modela zasnovanih na proizvodnji sa niskom dodatom vrednosti.

Održavanje usklađenosti sa ciljevima evropskih integracija

- Obezbediti da trgovinska, industrijska i investiciona politika u vezi sa Sporazumom o slobodnoj trgovini sa Kinom ostanu usklađene sa prioritetima pristupanja Srbije Evropskoj uniji, posebno u oblastima harmonizacije standarda, regulatornog usklađivanja i integracije u Jedinstveno tržište EU.

Literatura:

Free Trade Agreement between the Government of the Republic of Serbia and the Government of the People's Republic of China (<https://must.gov.rs/>)

Republic of Serbia, Ministry of Finance (2025) Economic Reform Program (ERP) 2025 – 2027
(<https://www.mfin.gov.rs/en/documents2-2/economic-reform-program-erp-2>)

European Commission, Trade and Economic Security, EU trade relations with China. Facts, figures and latest developments
(https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/china_en)

Official Journal of the European Union L 278/16 (2013) STABILISATION AND ASSOCIATION AGREEMENT between the European Communities and their Member States of the one part, and the Republic of Serbia, of the other part
(<https://www.consilium.europa.eu/en/documents/treaties-agreements/agreement/?id=2007137>)

CEFTA Central European Free Trade Agreement:
(<https://transparency.cefta.int/TradeStatistics/TradeInGoods>)

Industrial Policy Strategy of the Republic of Serbia from 2021 to 2030
(<https://privreda.gov.rs/dokumenta/propisi/strategije/strategija-industrijske-politike-republike-srbije-od-2021-do-2030>)

Western Balkans 6 Chamber Investment Forum and The Vienna Institute for International Economic Studies (2024) Transforming the Western Balkans through Near-shoring and Decarbonisation,
(<https://wiiw.ac.at/nearshoring-and-decarbonisation-in-the-western-balkans-pj-326.html>)

Western Balkans 6 Chamber Investment Forum and The Vienna Institute for International Economic Studies (2021) Getting Stronger After COVID-19: Nearshoring Potential in the Western Balkans
(<https://wiiw.ac.at/getting-stronger-after-covid-19-nearshoring-potential-in-the-western-balkans-p-5814.html>)